

"Stehlen Sie dieses Buch" için Son söz.

Beatrix Caner

Kitap adeta bir slogan niteliğindeki çarpıcı bir soruyla başlar: "Yazarlık nedir?" Bu alıntı sadece giriş bölümünün değil, aynı zamanda kitabın da anlam çerçevesini oluşturur. Murat Gülsoy "gerçekliği yalın bir dille anlatan" yazarlardan değil, öncelikle edebiyatın ne anlama geldiğini gözetenlerdendir. Özellikle Türk edebiyatı söz konusu olduğunda genel beklenti toplumdaki denksizlik, zulüm, sömürü ve zorla evlilik gibi konularla ilgili "gerçekçi" anlatılar olur. Avrupa'da tamamen tabulaşmış bu kavramların Türk edebiyatı için de öyle olması gerekir. Ayrıca bunlar ülke sorunlarıyla nazıkçe sınırlandırılmalıdır. Muhtemelen gerçekleşmeyecek bu beklentimin nedenlerinden bahsetmek yerine (Yel değirmenleriyle savaşmanın başarı şansı çok azdır.) Murat Gülsoy'un Türk edebiyatındaki yerini incelemek ve ilgilenen tüm okurlara bir kılavuz sunmak istedim.

Bu hikâye kitabının başlığı Abbie Hoffman'ın bir kitabından "alınmıştır": "Steal This Book" Bu tür atflarda bulunmak Murat Gülsoy'un kurgularında yer alan normal şeylerdir. O, edebiyatta hemen hemen hiçbir yeniliğin olmadığını (olamayacağını), eski mozaik parçalarının tekrar tekrar bir araya getirildiğinin (getirileceğinin/getirilmek zorunda olduğunun) elbette farkındadır. Bu durumda sorun "mozaik parçalarının" nasıl kullanılacağıdır. Eğer başlığı tekrar ele alacak olursak, bu sefer de diğer kitaplardan nasıl bir şeyler "çalınır" gibi bir soruyla karşılaşırız.

Eskiden intihal olarak adlandırılan şeye bu günlerde artık "metinlerarasılık", "postmodern" edebiyatın yaygın teknik-

lerinden birisi, deniliyor. Günümüz edebiyat sahnesinin uluslararası düzeydeki usta isimlerinin hepsi bu tekniği kullanır ve okuyucuları çifte hazla buluşturur: Alıntının farkına varamayanlar genellikle sürükleyici içeriğın tadını çıkarır; bunu fark edenler ise yazarın dâhiliğine ekstra bir saygı duyup yazının diğer birçok alandaki karmaşıklığının zevkine varır. Bu durum Umberto Eco, Orhan Pamuk, Patrick Süskind ve Michael Ondaatje için de geçerlidir. Tabi ki Murat Gülsoy için de...

Gülsoy'un hikayelerini okurken onun hep yazının kendisini konulaştırdığı hemen fark edilir. Kendi kabulüne göre onun asıl mevzusu üstkurmacadır; yani kurmaca içinde kurmacadır. İlk bakışta bu, kulağa çok teorik gelse de Gülsoy'un arayışının son derece sürükleyici ve eğlenceli olduğunu göreceksiniz.

Nihayetinde sadece yazma süreci değil, aynı zamanda nispeten az sayıda gerece indirgenebilen modern yaşam tarzımız da keşfediliyor. Bugün İstanbul'daki yaşantı Frankfurt'tan çok farklı değildir. Hayat planlarımız (Ya da az çok başarılı olduğumuz kendi oyun düzenimiz mi acaba?) küresel bir tüketim toplumunun önceden çizilmiş yörüngelelerinden giderek daha fazla geçiyor. Reklamı yapılan markaları satın alıp onları ustalıkla sergileyenler kendilerini başarılı addedebilirler. Çünkü insanları markalar yaratır. Mobilya bile "doğru" üreticiden alınmalı, öyleyse sorun yok, öyle değilse "Kötü Yola Düşen Ev" hikayesindeki Tarık G.nin başına geldiği gibi olur: Onun modaya uygun oturma odası mobilyaları hem yaşamını özenle sergilediği dekorun bir parçasıdır hem de yaşantısını düzeltmesinin bir sebebidir.

Aslına bakarsanız Murat Gülsoy, hikayelerinde çok daha ileri gider. O sadece görüntüyü, yani yüzeysel olarak değil, aynı zamanda bireylerin kendi kimliğini inşa etme sürecini de sorgular. Özellikle büyük şehirlerin genç ve modern insanları hakkındaki yazılarında günümüzde bu insanların kendi benliklerine dair düşüncelerinin, istedikleri gibi şekillendirebilme fikrine müstenit olduğu açıkça ortaya çıkıyor. Günümüzde eğitim seminerlerinin temel konuları arasında yer alan kişilik gelişimi sürecindeki modern psikolojik teknikler insanların mesleki kariyerlerinden kişiliklerine ve hatta hayatlarının gidişatına kadar her şeyi kendi fikirlerine göre tasarlayabilecekleri hayaline kapılmasına neden olur. Günümüzde çok yaygın olan bu davranış "Hızlı Düşünme Sanatı" adlı hikâyede karikatürize edilerek ironik bir şekilde anlatılır. Doğuştan psikolog olan Gülsoy hem kişilik oluşturma tekniklerini hem de bu tekniklerin öteki yüzünü bilmektedir. Muhtemelen bu yüzden onların sınırlarını göstermede bu kadar başarılıdır.

Bir başka sorun da yazının ve gerçek hayatın teşekkülü arasındaki farklarla ilgilidir. Gülsoy birkaç öyküde yazma işinin planlanabileceğini ancak hayatın hiçbir şekilde planlanamayacağını anlatır. Hikayeleri okurken edebiyattaki ve gerçekteki akışın çoğunlukla belli fikirler tarafından yönlendirildiği, ancak bunların nadiren bilinçli olarak algılandığı anlaşılır. Başka bir deyişle hem edebiyatın hem de toplumun temelinde belirli eskizler, taslaklar bulunmaktadır. Bununla birlikte yazar edebi bir metinde taslağını oluştururken toplumla ilgili taslaklar uzmanlar tarafından çoğunlukla hemen fark edilir. Ancak diğer okuyucular bu gerçekleri genellikle fark etmez. Bu açıdan bakıldığında kitaptaki öykülerin çoğu birbirini tamamlar ve adeta içerisindeki ağlarla birbirine bağlanır. Şu anda yazılan kurgusal bir

karakterin, hayallerini ve fikirlerini pek gerçekleştiremeyen gerçek bir insandan kendisi hakkında daha kapsamlı karar verebileceği izlenimi kesinlikle tesadüf değildir.

Sonuçta kurguyu (yani edebiyatı) realiteden daha gerçek sayan bazı usta yazarlar vardır. Dahası "gerçekliğimiz" kurguların bütünlüğü üzerine kurulmalıdır; bu şekilde bakıldığında yaptığımız her şey kurgu olacaktır. Murat Gülsoy bu fikri, sanatsal açıdan ustalıkla aktarmış ve bu sofistike edebiyatın çok eğlenceli olabileceğini ispatlamıştır.

Ancak biz tekrar alıntı yapma veya metinlerarasılık konusuna dönelim. Kitaptaki öyküler çeşitli yazarlardan alınan bir veya iki içerikle başlar. Bir hikâyeye (Hasta Bir Konak) Edip Cansever'in bir şiiriyle biter. Bunların dışındaki iki hikâyeye ise Umberto Eco'dan alıntılar içerir. Kitaptaki öykülerin hepsinde başka başka yazılara sayısız gönderme yapılmıştır (Bir kısmı daha kolay fark edilmesi için farklı yazı tipiyle vurgulanmıştır). Alıntılar ve göndermeler okurlara yabancı gelen şeyler değildir; üstelik Gülsoy'un metinlerinin bir parçasıdır. Gülsoy'un fikrî yakınlıklarına da işaret eden bir tür ağ görünümündeki bu atflar öykülere daha derin bir anlam katar. Bu izler takip edildiğinde Gülsoy'un hem Türk hem de dünya edebiyatında sadece en iyileri örnek aldığı görülecektir. Onun arka planda inşa ettiği zihinsel yapı gizli bir iletişimin göstergesidir. Yazar bir hikayesinde bu olguya kendisi de işaret eder: "Yasadışı Öyküler" kaç tane bağlantının mümkün olabileceğine dair pek çok ipucu verir.